

SURİYELİ GÖÇMENLERE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETİCİ ODAKLI HAZIRLANMIŞ ÇALIŞMALAR YÖNELİK BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI

Araştırma Makalesi

İrem OYAR UZUN*

Geliş Tarihi: 13.03.2023 | **Kabul Tarihi:** 04.05.2023 | **Yayın Tarihi:** 25.12.2023

Özet: 2011 yılında Suriye'den Türkiye'ye doğru başlayan göç dalgasıyla birlikte ortaya çıkan ihtiyaçlardan biri de dil öğretimi olmuştur. Bu amaçla günümüze kadar Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler başta olmak üzere pek çok kurum ve kuruluş bu ihtiyacı karşılamak için çeşitli projeler hayata geçirmişlerdir. PİKTES projesi bu projeler içerisinde en çok öne çıkanlardan biridir. Bu proje kapsamında çeşitli materyaller hazırlanmış, eğitimler gerçekleştirilmiştir. Atılan bu adımlar bilimsel çalışmalara da yansımaktadır. Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik birçok çalışma hazırlanmış, bu çalışmalarda sahadaki öğretmenlerle görüşmeler yapılmış, sahada karşılaşılan sorunlardan bahsedilmiş ve onların önerileri sorulmuştur. Materyal yetersizliği, program eksikliği, karma sınıflar, fiziksel koşullar, iletişim ve uyum sorunları bu sorunlardan bazılarıdır. Ancak öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi tecrübelerinin çok üzerinde durulmadığı görülmüştür. Oysa bir lisans programı olmadığı için bu alanda çalışan öğretmenler farklı disiplinlerden gelmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada öğretmenlerin meslekî arka planları, yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki yeterliklerinin etkisinin tespiti hedeflenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin örneklem olarak tercih edildiği bu çalışmalar incelenerek öğretmenlerin süreç içerisindeki rolü saptanmaya çalışılmıştır. Bunun için bu çalışmada meta-sentez yöntemi tercih edilmiş ve çeşitli başlıklar altında ilgili çalışmalar karşılaştırılarak incelenmiştir. Önce çalışmaların betimsel özellikleri belirlenmiş, sonra çalışmalarda bulgular değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucunda öğretmenlerin ihtiyaçları saptanmıştır ve bu doğrultuda çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimi, öğretici yeterlikleri, ikinci dil öğretimi.

A META-SYNTHESIS STUDY FOR INSTRUCTOR-FOCUSED PREPARED STUDIES IN TEACHING TURKISH TO SYRIAN IMMIGRANTS

Research Article

Received: 13.03.2023 | **Accepted:** 04.05.2023 | **Published:** 25.12.2023

Abstract: Language teaching is one of the needs that emerged with the migration wave that started from Syria to Turkey in 2011. For this purpose, many institutions and organizations, especially the Ministry of Education and universities, have implemented various projects to meet this need. The PİKTES project is one of the most prominent among these projects. Various materials were prepared within this project's scope and training was carried out. These steps are also reflected in scientific studies. Many studies were prepared on teaching Turkish to Syrian immigrants, interviews were held with the instructors in this discipline, the problems encountered in this discipline were mentioned and their suggestions were asked. Lack of materials, lack of programs, mixed classes, physical conditions, communication, and adaptation problems are some of these problems. However, in the interviews with the instructors, it was seen that the experiences of the instructors in teaching Turkish as a foreign/second language were not emphasized much. However, no undergraduate program exists, so the instructors work from different disciplines. Therefore, this study aims to determine the effects of

* Öğr. Gör; Hacettepe Üniversitesi, HÜ-TÖMER; iremoyar@hacettepe.edu.tr,
0000-0002-3492-2295

the professional backgrounds of the instructors and their competencies in teaching Turkish as a foreign/second language. For this reason, these studies, in which the teachers were preferred as participants, were examined and the role of the instructors in the process was tried to be determined. For this reason, the meta-synthesis method was preferred in this study and the related studies were examined under various titles by comparing them. First, the descriptive features of the studies were determined, and then the findings of the studies were evaluated. As a result of this evaluation, the needs of the instructors were determined and various suggestions were made in this direction.

Keywords: Teaching Turkish to Syrian immigrants, instructor competencies, second language teaching.

Giriş

Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığınan Suriyelilere 2011 yılı itibariyle açık kapı politikası uygulanarak Türkiye tarafından "geçici koruma statüsü" verilmiştir. Bu süre zarfında mülteci, sığınmacı ve göçmen kavramlarının gelişigüzel biçimde kullanıldığı görülmüştür. Demirci ve Bulut (2020) 2011-2017 yılları arasında yapılmış çalışmalarda Suriyeli göçmenler için kullanılan tanımları içeren bir çalışma hazırlamışlardır. Çelik'in (2020, s. 14-16) açıkladığı üzere çeşitli sebeplerle ülkesine dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişilere mülteci; mültecilik başvurusunun karara bağlanmasını bekleyen kişiler sığınmacı; zorlama olmadan, kişisel iradesiyle başka bir ülkeye göç etmiş kişiler de göçmen olarak adlandırılmaktadırlar. Bu çalışmada bilinçli olarak "göçmen" terimi kullanılacaktır. Göçün başladığı ilk dönemden günümüze kadar devam eden süreçte göçmenlerin ihtiyaçlarının giderilmesi için çeşitli politikalar izlenmiştir. Bu ihtiyaçlardan biri de eğitim ihtiyacıdır. Hem yetişkinler hem de okul çağındaki çocuklar için eğitim temel bir hak olmakla birlikte ülkeye uyum için de önem arz eden bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başta MEB olmak üzere birçok devlet kurumu, özel kurum ve STK'lar tarafından göçmenlerin eğitim aracılığıyla sosyal uyumlarının sağlanabilmesi için adımlar atılmıştır. Göçmenlerin sosyal entegrasyonunun sağlanması hususunda pek çok alan uzmanı dil öğreniminin önemli bir yeri olduğunu vurgulamışlardır (Bölükbaş, 2016; Levent ve Çayak, 2017; Şahin ve Şener, 2019; Şahin, Moralı ve Göçer, 2021). Dilin iletişimin temeli olduğu düşünüldüğünde dil bariyerinin aşılammış olması bireylerin sosyal entegrasyon sürecini de zorlaştıracaktır. Köse ve Özsoy'un (2019, s.114) da ifade ettiği gibi doğru ve etkili bir dil öğretimi göçmenlerin sosyal uyumunu hızlandırıp onları toplum nezdinde bir yük olmaktan ziyade topluma enerji katan bir unsura dönüştürebilir ve bunu gerçekleştirirken de esas olan onların dil ve kültür aracılığıyla topluma ve iş hayatına katılımları olacaktır. Özellikle de eğitim çağında olan ve Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen çocuklar için dil öğrenimi eğitim hayatlarını doğrudan etkileyen bir faktör olarak önem taşımaktadır. Çünkü çocukların eğitim hayatı doğrudan geleceklerini şekillendirir ve bu da doğrudan Türkiye'nin geleceğini etkilemektedir. Dolayısıyla hedef kitleye göre süreç ve uygulamalar değişebilmekte olup bu hususlar gözetilerek bir dil politikası geliştirilmelidir.

Bu çalışmalarla ilgili dikkate değer bir diğer husus da göçmenlere Türkçe öğretimi süreci ve süreçte yaşanan sorunları içeren pek çok çalışmada örneklem grubu olarak

öğrenciler yerine öğretmenlerin tercih edilmiş olmasıdır (Bkz. İnce ve Phutkaradze, 2018; Morali, 2018; Şahin ve Boylu, 2020; Ucuzsatar, 2021). Ayrıca bazı çalışmalarda da hem öğretici hem öğrenciler çalışma grubu olarak ele alınmıştır (Bkz. İltar ve Dündar, 2018; Solak ve Çelik, 2018; Temiz, 2021; Kanat, 2022). Bu durumda hem araştırmacıları bu tercihe iten sebeplerin hem de öğretmenlerin süreç içerisindeki rolü, görüşleri ve meslekî arka planlarına yönelik göçmenlere Türkçe öğretimi hususundaki yeterliklerinin incelenmeye değer olduğu düşünülmektedir. Zira sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı gibi çeşitlilik gösteren alanlardan mezun öğretmenlerin ikinci dil olarak Türkçe öğretimini gerçekleştirdiği göz önünde bulundurulduğu zaman öğretmenlerin pedagojik yeterliklerinin ne kadar mühim bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır (Dil öğretiminde öğretici yeterlikleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Durmuş, 2019). Başar (2021, s. 289-291) göçmenlere Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerdeki olası yeterlikleri şöyle sıralamıştır:

- İki dilli çocuklarda dil edinimi bilgisi,
- Ana/birinci dil bilgisi,
- İlkokuma ve yazma öğretimi bilgisi,
- Çocuk pedagojisi ve psikolojisi bilgisi,
- Göçmen psikolojisi bilgisi,
- Göç sosyolojisi bilgisi,
- Etkili iletişim bilgisi,
- Kültürel farkındalık bilgisi,
- İlk yardım bilgisi.

Başar (2021, s. 287) aynı çalışmasında öğretici yeterliklerine dair bir alanyazın oluşmaya başladığını ancak göçmenlere Türkçe öğretimindeki öğretici yeterliğinin de bir özel alan yeterliği olarak dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Buna ek olarak Demir (2022, s. 385) de Başar'ın bu tespitini referans göstererek tespitin hâlâ geçerli olduğunu ve bu alandaki çalışmalarda yaşanan nicel artışa rağmen henüz öğretici yeterliklerine yönelik özel bir çalışmanın bulunmadığının altını çizmiştir.

Bu problem durumundan yola çıkılarak hazırlanacak olan bu çalışmada Suriyelilere Türkçe öğretimi alanında yapılan bilimsel çalışmalardan hareketle öğretmenlerin süreçteki rolünün tespiti hedeflenmiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır.

- Göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin süreç içerisindeki rolü nedir?
- Öğreticilerin meslekî arka planları süreci nasıl etkilemektedir?
- Öğreticilerin göçmenlere Türkçe öğretimine dair farkındalıkları nasıldır?
- Öğretici görüşlerinin bilimsel çalışmalardaki karşılığı nasıldır?

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli ve Deseni

Bu çalışmada nitel desenle hazırlanmış çalışmaların çeşitli temalar/başlıklar altında sınıflandırılarak derinlemesine karşılaştırılmasını ve elde edilen verilerin nitel bir bakış açısıyla yorumlanmasını amaçlayan meta-sentez yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin lisansüstü tezler de dâhil olmak üzere eğitim bilimleri alanlarında yapılan çalışmalarda özellikle son yıllarda araştırmacılar tarafından tercih edilir hâle geldiği gözlenmiştir (Uyan, 2019; Ulaş, 2020; Oyar, 2021; Himoğlu, 2022; Koyuncu, 2022; Kansızoğlu, 2022; Karbuz, 2023).

Çalık ve Sözbilir'e göre (2014, s. 34) betimsel içerik analizi gibi sistematik derlemeler çok sayıda çalışmayı daha genel bir bakış açısıyla incelerken meta-sentez sınırlı sayıda çalışmayı daha derinlemesine inceler. Dolayısıyla elde edilen verilerin detaylı yorumlanmasına imkân tanınmış olur.

1.2. Verilerin Toplanması

Veri toplama için Google Akademik, Araştırmaz, Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri, TÜBİTAK ULAKBİM ve YÖK Tez Merkezi veri tabanında “Suriyelilere Türkçe öğretimi”, “göçmenlere Türkçe öğretimi”, “sığınmacılara Türkçe öğretimi” ve “PİKTES” anahtar sözcükleri ile alanyazın taraması yapılmıştır. Bu tarama sonucunda konu ile ilgili 15 lisansüstü tez, sekiz bildiri ve 75 makale olmak üzere toplam 98 çalışmaya erişilmiştir. Bu makalelerin 27'si, bildirilerin üçü ve tezlerin üçü göçmenlere Türkçe öğretiminde öğreticilerin rolü merkeze alınarak hazırlanmış çalışmalardır. Bu çalışmaların incelenebilmesi için elde edilen veriler ışığında çeşitli meta-senteze dâhil edilme ölçütleri belirlenmiştir:

- Çalışmanın sadece öğretici merkezli olması,
- Lisansüstü tez veya bilimsel dergilerde yayımlanmış makale olması,
- Türkiye'ye göç etmiş Suriyelilere Türkçe öğretimini konu almış olması,
- Çalışmanın başlığında öğretmen/öğretici/öğreten/öğretim elemanı sözcüklerinin geçmesi.

Bu dâhil edilme ölçütleri göz önünde bulundurulduğunda öğretici merkezli hazırlandığı tespit edilen 33 çalışmanın 30'unun meta-senteze dâhil edilmeye uygun olduğu tespit edilmiştir. Diğer üç çalışma ise bildiri olması, Türkçe öğretimini değil sınıf öğretmenliği uygulamalarını esas almaları ve tematik karşılaştırma yapmaya uygun olmamaları sebeplerinden dolayı meta-senteze dâhil edilmemiştir. Çünkü meta-sentezin uygulanabilmesi için ortak temalar altında karşılaştırma yapılabilecek konu başlıkları gerekmektedir. Ayrıca tespit edilen lisansüstü tezlerin hepsi yüksek lisans tezi olup şartları karşılayan bir doktora tezi tespit edilememiştir. Meta-sentez uygulanırken, belirlenmiş olan bu 30 çalışmadaki verilerin geçerli ve güvenilir oldukları varsayılmıştır.

Tablo 1
Meta-Senteze Dâhil Edilen Çalışmalar

Çalışma Kodu	Yazar(lar)	Yılı	Konusu	Verilerin Toplandığı Şehir/Şehirler	Öğretim Kademesi
Ç ₁	Bulut, S., Kanat Soysal, Ö. ve Gülçiçek D.	2018	Sorunlar	Ankara, Bursa, Muğla	İlkokul
Ç ₂	Aydoğdu, Z., Aydoğdu, Y. ve Asmaz, A.	2019	Sözcük Öğretimi	İstanbul	Ortaokul
Ç ₃	Pilancı, H. vd.	2020	Genel	İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Adana, İzmir, Kilis, Bursa, Gaziantep, Mersin, Konya, Antalya	Yetişkin (HEM)
Ç ₄	Boylu, E. ve Işık, P.	2020	Genel	Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mersin, Hatay	-
Ç ₅	Koçoğlu, A. ve Yanpar Yelken, T.	2018	Öğretim Programları	Mersin	İlkokul
Ç ₆	Türker, M. S. ve Göçmenler, H.	2021	Motivasyon	-	GEM ve MEB
Ç ₇	Gözübüyük Tamer, M.	2020	Genel	Trabzon	Yetişkin (HEM)
Ç ₈	Tanrikulu, F.	2019	Tutumlar	Kahramanmaraş	-
Ç ₉	Şen, F. ve Solak, E.	2019	Sorunlar	Kayseri	Farklı kademeler
Ç ₁₀	Gün, M. ve Ağırman, F.	2018	Dilbilgisi	Kayseri, Nevşehir, Siirt	Üniversite
Ç ₁₁	Gün, M.	2015	Kültür	Adıyaman	Çadır kent
Ç ₁₂	Gün, M.	2015	Dinleme	Adana	Üniversite
Ç ₁₃	Eyüp, B., Arslan, N. ve Cevher, T. Y.	2017	Hazırbulunuşluk	Antalya	-
Ç ₁₄	Doğan, B. ve Ateş, A.	2018	Genel	Malatya	GEM
Ç ₁₅	Bozkırlı, K. Ç., Er, O. ve Alyılmaz, S.	2018	Sorunlar	Kilis	İlkokul, Ortaokul, Lise
Ç ₁₆	Boylu, E. ve Işık, P.	2019	Genel	-	-
Ç ₁₇	Biçer, N. ve Kılıç, B. S.	2017	Materyal	Kilis, Hatay, Gaziantep	İlkokul, Ortaokul, Lise
Ç ₁₈	Beyhan, D. ve Epeçan, C.	2018	Sorunlar	İstanbul	GEM
Ç ₁₉	Gültutan, S. ve Kan, M. O.	2019	Yazma	Şanlıurfa	İlkokul
Ç ₂₀	Saltık, O. ve Pilancı, H.	2020	Sorunlar	İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Adana, İzmir,	HEM

				Kilis, Bursa, Gaziantep, Mersin, Konya, Antalya	
Ç ₂₁	Türker, M. S. ve Göçmenler, H.	2020	Sorunlar	İstanbul, Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Konya, Kilis	İlkokul Ortaokul
Ç ₂₂	Er, O., Bozkırlı, K. Ç. ve Biçer, N.	2018	Dinleme	Kilis	İlkokul, Ortaokul, Lise
Ç ₂₃	Taşkaya, M. S. ve Ersoy, G.	2016	Uygulamalar	Mersin	İlkokul
Ç ₂₄	Kayman, F. ve Elkatmış, V.	2021	Sorunlar	Van	-
Ç ₂₅	Gültutan, S. (yüksek lisans tezi)	2019	Yazma	Şanlıurfa	İlkokul
Ç ₂₆	Karaaslan, T. (yüksek lisans tezi)	2019	Öz yeterlik	Diyarbakır	Ortaokul
Ç ₂₇	Uğurlugelen, Z. (yüksek lisans tezi)	2019	Öz yeterlik	Gaziantep	İlkokul, Ortaokul, Lise, GEM
Ç ₂₈	Tiryaki, E. N. ve Oğraş, İ.	2020	Genel	Gaziantep	MEB Okulları ve GEM
Ç ₂₉	Erdem, M. D.	2016	Konuşma	Adana	Üniversite
Ç ₃₀	Şengül, M.	2015	Yazma	Adana	Üniversite

Meta-senteze dâhil edilen 30 çalışmaya göz gezdirildiğinde bu çalışmaların 2015 ile 2021 yılları arasında yayımlandıkları görülmüştür. Toplamda sekiz çalışma ile en çok 2019 yılında bu konuya değinildiği gözlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin öğretimde karşılaştıkları sorunlar, ders materyalleri, öğretim programları ve beceri öğretimine dair görüşlerinin alındığı içeriklere sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmalarda örneklem olarak seçilen yerler ise Suriyeli göçmen nüfusunun yoğun olduğu şehirlerden oluşmaktadır. Toplamda altı çalışmada yer alan Şanlıurfa, Gaziantep, Mersin, Kilis ve Adana örnekleme en çok dâhil edilen şehirlerdir. Toplam 10 çalışmada ilkokul kademesinde ders veren öğretmenlerden veri toplanmıştır. Yetişkinlere yönelik üniversite ve Halk Eğitim Merkezleri ise örneklem grubu olarak daha az tercih edilmiştir. Bu da çalışmaların odak noktasının göçmen çocuklar ve o çocuklara ders veren öğretmenlerin oluşturduğuna dair bir izlenim oluşturmaktadır. Hedef kitlenin yaş grubu nedeniyle aslında meta-sentezde karşılaştırması yapılacak pek çok çalışmada ikinci dil edinimine dair gözlemlerin de yer aldığı söylenebilir. Sınırlı sayıda çalışmada ise çeşitli sertifika ya da uyum programlarına katılan öğretmenler örneklem olarak seçilmiştir ki bunun öğretici yeterliklerinin ölçümü hususunda önemli olduğu düşünülmektedir. Zira yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimine dair bir lisans bölümü olmadığı için pek çok öğretici meslekî gelişim için ya lisansüstü eğitim almakta ya da çeşitli sertifikalar ve hizmet içi eğitimlerle desteklenmektedir.

1.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizi için Polat ve Ay'ın (2016, s. 55) hazırlamış olduğu meta-sentez uygulama adımlarından yararlanılmıştır.

Adım 1. Araştırma sorularının belirlenmesi.

Adım 2. Çalışmanın konusuna uygun anahtar kelimeler belirlenip alanyazın taramasının yapılması.

Adım 3. Kaynakların sağlanması, gözden geçirilmesi, kimliklendirilmesi ve değerlendirilmesi.

Adım 4. Araştırmanın dâhil edilme ve hariç tutulma ölçütlerinin belirlenmesi ve değerlendirmeye alınacak çalışmaların seçilmesi.

Adım 5. Seçilen çalışmaların çözümlenmesi ile ortak temalar ve bu temalara ait alt temaların oluşturulması, benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulması.

Adım 6. Temalar çerçevesinde elde edilen bulguların sentezlenerek çıkarımların yapılması.

Adım 7. Sürecin ve bulguların ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılması.

Bu çalışmada öncelikli olarak problem durumu ve buna yönelik olarak araştırma soruları belirlenmiştir. Bu problem durumu Suriyelilere Türkçe öğreten öğretmenlerin farklı disiplinlerden gelmesinin öğretim sürecinde yarattığı etkilerdir. Dolayısıyla araştırma soruları da öğreticinin meslekî arka planı da dahil olmak üzere Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimindeki rolünün tespitine yönelik belirlenmiştir. Bu konudan hareketle “Suriyelilere Türkçe öğretimi”, “göçmenlere Türkçe öğretimi”, “sığınmacılara Türkçe öğretimi” ve “PİKTES” anahtar kelimeleri belirlenerek kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmıştır. Bu tarama sonucunda ulaşılan çalışmalar konuya ve içeriğe uygunluk gibi hususlarda değerlendirilmiş, meta-senteze uygun hale getirilecek şekilde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma işlemi araştırma sorularına cevap verebilecek nitelikteki çalışmaların göz önünde bulundurulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Çünkü burada yapılan sınıflandırma bir sonraki aşamadaki dâhil edilme ve hariç tutulma ölçütlerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu ölçütler belirlenirken öncelik öğretici odaklı çalışmalardır.

Dördüncü aşamadaysa dâhil edilme ölçütleri geliştirilmiştir. Bu çalışmada herhangi bir sınırlandırma yapılmadığı için dâhil edilme ölçütleri kapsayıcı olacak şekilde belirlenmiş olup ayrı olarak hariç tutulma ölçütlerinin belirlenmesi tercih edilmemiştir. Belirlenmiş olan dâhil edilme ölçütlerinin temelinde ise bu çalışmanın problem durumuyla uyumlu olarak Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi ve öğretici bakış açısını esas alan çalışmalar yer almaktadır. Bu nedenle de belirlenen çalışmalarda örneklemin öğretmenlerden oluşmasına önem verilmiş olup öğrenci, veli, idareci vb. farklı çalışma gruplarını kapsayan çalışmalar bu meta-senteze dâhil edilmemiştir.

Sonrasında da meta-senteze dâhil edilmiş çalışmalar çözümlenmiş ve bu çözümlenmeye göre çeşitli temalar oluşturulmuştur. Çözümleme aşaması çalışmalardaki ortaklıklar ve farklılıklar temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu temalar; çalışmaların betimleyici özellikleri, konuları, araştırma sürecinde tespit edilmiş sorunları ve öğretmenlerin meslekî arka planlarını içermektedir. Bu temalar ışığında meta-senteze uygun olarak karşılaştırmalar yapılmış ve beşinci aşamada bu karşılaştırmadan elde edilen bulgular sentezlenerek yorumlanmıştır. Son olarak da sonuç aşamasında süreç boyunca elde

edilen veriler ayrıntılı olarak değerlendirilip raporlaştırılarak çeşitli öneriler getirilmiştir.

Veri analizi aşamasında kodlama ve kodlayıcı güvenilirliği Krippendorf formülü (2011) uygulanarak sağlanmıştır. Bu formül ile Tablo 1’de verilen ve araştırmacı tarafından hazırlanan kodlama şablonu doğrultusunda yazar tarafından hazırlanıp yukarıda verilmiş olan kodlama şablonu iki farklı alan uzmanı tarafından ayrıca doldurulmuştur ve buna göre kodlayıcı güvenilirliği 0,91 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla kodlayıcı güvenilirliğinin sağlandığı görülmüştür.

Bununla birlikte kodlama güvenilirliğinin ölçümü için de aynı şablon yazar tarafından iki farklı zamanda yeniden doldurulmuştur. Böylelikle hazırlanmış olan şablon da test edilmiş, geçen zaman içinde bir eksiklik olup olmadığı kontrol edilmiştir. Burada da kodlama güvenilirliği 1 olarak tespit edilmiş olup güvenirlğin sağlandığı görülmüştür.

Sözer (2015, s. 138) ilgili formülü doktora tezinde aşağıdaki gibi vermiştir:

- Kodlayıcı Güvenirliği = (Kodlayıcılar arasında uzlaşılın kodlama sayısı) / (Tüm kodlama sayısı)
- Kodlama Güvenirliği = (I. ve II. kodlamada uzlaşma sayısı) / (Uzlaşma sayısı + Uzlaşmama sayısı)

2. Bulgular

Meta-senteze dâhil edilmiş olan 30 çalışma aşağıdaki başlıklar altında incelenerek karşılaştırılmıştır.

2. 1. Çalışmaların Betimleyici Özellikleri

Tablo 2.

Çalışmaların Yılları

Yıl	Çalışmalar	Toplam Sayı
2015	Ç ₁₁ , Ç ₁₂ , Ç ₃₀	3
2016	Ç ₂₃ , Ç ₂₉	2
2017	Ç ₁₃ , Ç ₁₇	2
2018	Ç ₁ , Ç ₅ , Ç ₁₀ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₈ , Ç ₂₂	7
2019	Ç ₂ , Ç ₈ , Ç ₉ , Ç ₁₆ , Ç ₁₉ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇	8
2020	Ç ₃ , Ç ₄ , Ç ₇ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₈	6
2021	Ç ₆ , Ç ₂₄	2
Genel Toplam		30

Çalışmalara bakıldığında öğreticilerle ilgili çalışmaların ilk olarak 2015 yılında yapılmaya başlandığı ve 2018’den itibaren artış göstererek 2019 yılıyla birlikte en çok yayım yapılan yıl olduğu görülmektedir. Devamında ise azalan bir seyir mevcuttur. Burada 2020 yılı itibariyle salgının başlaması ve devamında gelişen karantina sürecinin etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Çünkü göçmenlere Türkçe öğretimi konusunda gerek MEB gerek yükseköğretim kurumları gibi pek çok kurum ve kuruluş tarafından yeni projeler hayata geçirilmekte, yeni materyaller ve programlar hazırlanmaktadır. Dolayısıyla bu katkıların normal şartlarda akademik çalışmalara da yansımaları beklenebilirdi.

Tablo 3.
Çalışmalardaki Yazar Sayısı

Yazar Sayısı	Çalışmalar	Toplam Sayı
Tek Yazarlı	Ç ₇ , Ç ₈ , Ç ₁₁ , Ç ₁₂ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇ , Ç ₂₉ , Ç ₃₀	9
Çift Yazarlı	Ç ₂ , Ç ₅ , Ç ₆ , Ç ₉ , Ç ₁₀ , Ç ₁₄ , Ç ₁₆ , Ç ₁₇ , Ç ₁₈ , Ç ₁₉ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₃ , Ç ₂₄ , Ç ₂₈	15
Üç veya Daha Çok Yazarlı	Ç ₁ , Ç ₂ , Ç ₃ , Ç ₁₃ , Ç ₁₅ , Ç ₂₂	6
Genel Toplam		30

Çalışmalardaki yazar sayısına bakıldığında tek yazarlı çalışmaların oldukça az olduğu göze çarpmaktadır ki bu şekilde hazırlanmış olan dokuz çalışmanın da üçü yüksek lisans tezidir. Çoğunlukla çift yazarlı hazırlanan çalışmalar olduğu görülmektedir. Tek yazarlı araştırmaların tercih edilmemesi dikkate değer bir husustur. Akademik çalışmaların artırılmak istenmesi ancak zaman sıkıntısı gibi nedenlerden ya da farklı arka planları olan hocaların bir araya gelip bilgi paylaşımını tercih etmelerinden dolayı böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tablo 4.
Çalışmaların Araştırma Desenleri

Araştırma Deseni	Çalışmalar	Toplam Sayı
Nitel Desen	Ç ₁ , Ç ₄ , Ç ₅ , Ç ₆ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₁₀ , Ç ₁₁ , Ç ₁₂ , Ç ₁₃ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₆ , Ç ₁₇ , Ç ₁₉ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₄ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆ , Ç ₂₈ , Ç ₂₉ , Ç ₃₀	25
Karma Desen	Ç ₂₇	1

Çalışmaların 26'sında araştırma deseni belirtilmiş olup bunların 25'i nitel biri de karma desenlidir. Açık bir şekilde araştırmacıların nitel araştırma yöntemlerini tercih ettiği görülmektedir. Creswell'in (1994, s. 20-21) belirttiği gibi araştırma yaklaşımı seçilirken araştırma problemi ve soruları, kişisel deneyimler ve hedef kitle göz önünde bulundurulmalıdır. Burada meta-senteze dâhil edilen çalışmalar özelinde bakıldığında bu ölçütlere uygun olan yaklaşımın nitel desen olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca meta-senteze dâhil edilme ölçütleri göz önünde bulundurulduğunda hâli hazırda karşılaştırmaya uygun çalışmaların seçilmesi hususu yer aldığı için bunun doğal bir sonucu olarak ağırlıklı olarak nitel desenli çalışmalar karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 5.
Çalışmaların Yöntemleri

Yöntem	Çalışmalar	Toplam Sayı
Durum Çalışması	Ç ₁ , Ç ₁₅ , Ç ₁₆ , Ç ₂₂ , Ç ₂₄	5
Tarama Modeli	Ç ₂ , Ç ₃ , Ç ₁₀ , Ç ₁₈	4
Fenomoloji (Olgubilim)	Ç ₄ , Ç ₅ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₂₆	5
Ön Test-Son Test	Ç ₈	1

Görüşme	Ç ₁₁ , Ç ₁₄ , Ç ₁₇ , Ç ₂₁	4
İçerik Analizi	Ç ₁₂ , Ç ₃₀	2
Örnek Olay İncelemesi	Ç ₁₃	1
Betimsel Tarama Modeli	Ç ₁₉ , Ç ₂₅ , Ç ₂₈	3
Açımlayıcı Sıralı Desen	Ç ₂₇	1

Çalışmaların yöntemlerinin belirtildiği 26 çalışma mevcuttur. Durum çalışması, olgubilim, tarama modeli ve görüşme en çok tercih edilen yöntemlerdendir. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2016, s. 69-73) olgubilimde kişilerin farkında olduğu ancak derinlemesine incelemedikleri olgular merkeze alınırken durum çalışmalarında da ilgili durumu etkileyen hususlar bütüncül olarak incelenir. Dolayısıyla bu çalışmalarda da genellikle öğreticilerin süreç içerisindeki gözlemleri araştırıldığı için ağırlıklı olarak bu yöntemlerin seçilmesi durumuyla karşılaşılmıştır.

Tablo 6.
Çalışmaların Veri Toplama Yöntemleri

Yöntem	Çalışmalar	Toplam Sayı
Görüşme	Ç ₁ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₁₀ , Ç ₁₁ , Ç ₁₇ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇ , Ç ₂₈ , Ç ₃₀	10
Google Forms	Ç ₂	1
Anket	Ç ₃ , Ç ₂₁	2
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	Ç ₄ , Ç ₆ , Ç ₁₂ , Ç ₁₃ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₆ , Ç ₁₉ , Ç ₂₀ , Ç ₂₂ , Ç ₂₅ , Ç ₂₉	12
Odak Grup Görüşmesi	Ç ₅	1
Tutum Ölçeği	Ç ₈	1
Açık Uçlu Yapılandırılmış Ölçek	Ç ₁₈	1
Açık Uçlu Soru Formu	Ç ₂₃	1
Yapılandırılmış Görüşme Formu	Ç ₂₄	1
Öz Yeterlik Algı Ölçeği	Ç ₂₇	1

Veri toplama yöntemlerine bakıldığında araştırmacıların çok büyük bir çoğunluğunun görüşme formlarına yöneldiği görülmektedir. Öğretici odaklı çalışmalar olduğu için öğretmenlerle görüşme yoluyla formlar hazırlanmış ve bu tekniğe göre görüşmeler yapılmıştır. Bununla birlikte hazırlanmış olan bu formlarda araştırmacılar genellikle öğretmenlere hazırlanacak çalışmanın konusuna dair (materyal, sorunlar, müfredat vb.) gözlemlerini sormuş, öğretmenlerin yeterliklerine dair fikir verebilecek sorular nadiren tercih edilmiştir. Oysaki bu kadar farklı disiplinlerden eğitim olarak gelen öğretmenlerin oluşturduğu bir kadroda öğretmenlerin yeterlikleri belki de diğer branşlara göre daha çok önem kazanmaktadır. Demir (2022, s. 323) sınırlı bile olsa diğer programlara göre daha fazla yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimine dair ders almalarından dolayı Türkçe öğretmenliği programlarından mezun öğretmenlerin alan uzmanı olarak görülmesine rağmen TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü ya da Türkiye Maarif Vakfı gibi kurumlarda staj imkânlarının olmamasının altını çizirken diğer

programlardan mezun olan öğretici adayları için bu durumun daha da tartışmaya açık olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Tablo 7.

Çalışmaların Veri Analiz Yöntemleri

Yöntem	Çalışmalar	Toplam Sayı
İçerik Analizi	Ç ₁ , Ç ₅ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₁₁ , Ç ₁₃ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₇ , Ç ₁₈ , Ç ₂₀ , Ç ₂₂ , Ç ₂₄ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇ , Ç ₂₈ , Ç ₂₉	17
SPSS	Ç ₂ , Ç ₆ , Ç ₂₁ , Ç ₂₇	4
Frekans ve Yüzde	Ç ₃	1
Betimsel Analiz	Ç ₄ , Ç ₁₆ , Ç ₁₉ , Ç ₂₃ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆	6
T Testi	Ç ₈	1
Raporlaştırma	Ç ₁₀	1

Son olarak veri analiz yöntemlerinde de araştırmacıların muhtemelen ağırlıklı olarak nitel desen tercih etmelerinden kaynaklı içerik analizi ve betimsel analiz tercih ettiği tespit edilmiştir. Çalışmaların pek çoğunda öğretmenlerle görüşmeler yapıldığı için benzer yöntemlerin kullanılmış olmasının doğal bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

2.2. Çalışmalarda Ele Alınan Konular

Öğreticilerin fikirlerinin alındığı konuların yani çalışmaların özünü oluşturan problemlerin neler olduğunun tespiti de önemlidir. Aşağıdaki tabloda Meta-senteze dâhil edilen 30 çalışmanın konuları yer almaktadır.

Tablo 8.

Çalışmaların Konuları

Konu	Çalışmalar	Toplam Sayı
Öğreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkındaki Görüşleri	Ç ₁ , Ç ₉ , Ç ₁₅ , Ç ₁₈ , Ç ₁₉ , Ç ₂₁ , Ç ₂₄	7
Öğreticilerin Belirli Konular Hakkındaki Görüşleri	Ç ₂ , Ç ₅ , Ç ₁₀ , Ç ₁₁ , Ç ₁₂ , Ç ₁₆ , Ç ₁₇ , Ç ₁₈ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₅ , Ç ₂₉ , Ç ₃₀	13
Öğreticilerin Öğretim Süreci Hakkındaki Görüşleri	Ç ₄ , Ç ₇ , Ç ₁₄ , Ç ₂₈	4
Öğreticilerin Bireysel Durumları	Ç ₃ , Ç ₆ , Ç ₈ , Ç ₁₃ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇	6

Tabloya bakıldığında 13 çalışma ile çoğu çalışmada öğretmenlerin materyal, eğitim programı, dilbilgisi, kelime öğretimi gibi çeşitli hususlara dair görüşlerinin ele alınma eğilimi olduğu görülmüştür. Hem dilbilgisi hem kelime öğretimi hem de bunları da içine alan materyal çalışmaları göçmenlere Türkçe öğretimi konusunda sıklıkla karşılaşılan sorunlardandır. Burada yabancı/ikinci dil öğretimi alanının görece yeni bir

alan sayılabilecek olmasının etkisi vardır. Henüz yabancı dil/ikinci dil kavramları da pek yerleşmediği ve yeterince çalışma yapılmadığı için hazırlanmış olan materyaller ve yapılan akademik çalışmalar genellikle yükseköğretim kurullarına bağlı Türkçe Öğretim Merkezlerindeki öğrenciler esas alınarak gerçekleştiriliyor. Nitekim Pilancı, Saltık ve Sözer'in (2019, s. 173) Türkiye'de göçmenlere Türkçe öğretimi yapan Türkçe ve sınıf öğretmenleri örneğinde hazırladıkları çalışmaları sonucunda öğrencilerin ana dili, ikinci dil, iki dillilik ve yabancı dil gibi kavramları yorumlayarak tanımladıkları görülmüştür. Söz konusu çocuklar olduğu zaman hem bir edinim süreci hem de özel ihtiyaçlar devreye girmektedir. Bu nedenle öğrencilerin de buna yönelik bir eğitim programına ihtiyaçları olmaktadır. Materyal, kelime ve dilbilgisi öğretimi gibi yaşanan pek çok sorunun temelinde bu yatmaktadır. Tiryaki'nin (2022, s. 248) ifade ettiği gibi sınırları belirlenmiş bir dil öğretiminin uygulanabilmesi ve kazanımlara işlevsel bir farkındalıkla erişebilmesinde eğitim programlarının önemli bir rolü vardır.

İkinci sırada ise öğrencilerin yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri alınan çalışma grubu gelmektedir. Zaten dil öğretimi çalışmalarında sorunların ele alınması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Alan (2021) meta-sentez yöntemiyle hazırlamış olduğu çalışmasında Suriyelilere yönelik Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları inceleyen çalışmaları karşılaştırmıştır.

Üçüncü sırada ise öz yeterlik, motivasyon ve tutum gibi öğrencilerin bireysel durumlarının ele alındığı çalışmalar gelmektedir. Burada Ç₃'te genel görüşme soruları dâhilinde öğrencilere kullandıkları materyal, hazırladıkları soru tipleri gibi tercihleri sorulmuştur. Öğreticilerin Ç₆'da motivasyonlarını artırma yolları, Ç₈'de sertifika programı öncesi ve sonrasındaki mültecilere karşı olan tutumları, Ç₁₃'te hazır bulunuşlukları, Ç₂₆'da akademik öz yeterlikleri ve Ç₂₇'de öz yeterlikleri incelenmiştir.

İnal'ın (2021, s. 90-93) da çalışmasında ifade ettiği üzere yabancı dil öğrencilerinin öğrenci görüşleri, değer algısı ve etkileşimli stratejiler, teknolojik öz yeterlik, eşitlik, örgütsel bağlılık, demografik motivasyon unsurları, duygu yönetimi, ödül-takdir, güçlü yönetici/etkili lider iletişimi ve mesleki gelişim gibi farklı motivasyon boyutları mevcuttur. Nitekim öğretici motivasyonu eğitim sürecini doğrudan etkileyen etmenlerden biri olması nedeniyle buna yönelik çalışmaların artırılması alana katkı sağlayacaktır.

Bir diğer husus da yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanında lisans programı olmaması nedeniyle rağbet gören lisansüstü programlar ve sertifika programlarıdır. Ancak bu seçeneklerin faydalı olduğu aşikâr olmakla birlikte verimlilik noktasında alan uzmanları tarafından tartışmaya açıldığı durumlar da söz konusu olabilmektedir. Demir'in (2022, s. 324) belirttiği gibi üniversitelerde açılan kadrolarda dahi sertifika ya da tecrübe belgelendirmesiyle alım yapılması ve sertifika programlarının da bir çok üniversitede herhangi bir standarda sahip olmaksızın açılması ve yeterli değerlendirmeler yapılmadan katılımcıların sertifika alabildikleri bilinmektedir. Bu ve

benzeri durumlar öğretici yeterliklerinin incelenmesini daha da elzem hâle getirmektedir.

Bu çalışmalar arasında öğretici yeterliklerine dair örneklem grubu içerisinde detaylı bilgi verilen çalışmalar Ç₁₃, Ç₂₆ ve Ç₂₇'dir. Çünkü bu çalışmalarda diğerlerinden farklı olarak öğreticilerin sertifika alma durumları, etkinlik- sınav hazırlama vb. durumlarında kendilerine olan güvenleri ve sınıf yönetimi gibi hususlardaki görüşleri de alınmıştır. Araştırmacıların burada elde ettikleri sonuçlara bakıldığında öğreticilerin yabancı/ikinci dil olarak Türkçe eğitimine dair eğitimlere ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca Ç₂₉ ve Ç₃₀ kodlu çalışmalarda da öğretmenlere beceri öğretiminde kendilerini ve meslektaşlarını ne derece yeterli buldukları sorulmuş ve katılımcıların çoğunun olumsuz yanıt verdiği tespit edilmiştir. Yani yazma ve konuşma becerisi özelinde hazırlanmış olan bu iki çalışmaya katılan öğretmenler hem kendilerinin hem de meslektaşlarının beceri öğretiminde yetersiz olduklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmalara ek olarak Demir'in (2022, s. 388) yaptığı çalışmada elde ettiği sonuçlar da bu beş çalışmayı destekler niteliktedir. Bahsi geçen çalışmasının sonucunda araştırmacı PİKTES öğretmenlerinin hem hizmet öncesi hem hizmet içi dönemde pedagoji, ölçme değerlendirme teknikleri ve eğitim psikolojisi gibi noktalarda desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur.

2.3. Çalışmalarda Öğreticilerin Değindiği Sorunlar

Meta-senteze dâhil edilen çalışmaların odak noktaları farklı olsa da görüşülen öğretmenlerin dile getirdiği sorunların çoğunda ortaklıklar olduğu görülmüştür. Bu sorunlara dair yapılan sınıflandırma aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9.

Çalışmalarda Öğreticilerin Değindiği Sorunlar

Sorunlar	Çalışmalar	Toplam Sayı
İşleyiş	Ç ₁ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₆ , Ç ₂₁ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₆	10
İletişim ve Uyum	Ç ₁ , Ç ₅ , Ç ₉ , Ç ₁₁ , Ç ₁₄ , Ç ₁₆ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₄ , Ç ₂₅ , Ç ₂₉	13
Ders İçerikleri	Ç ₁ , Ç ₄ , Ç ₅ , Ç ₇ , Ç ₉ , Ç ₁₀ , Ç ₁₂ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₁₆ , Ç ₁₇ , Ç ₁₈ , Ç ₁₉ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₄ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆ , Ç ₂₈	21
Öğretici Yeterlikleri	Ç ₁₀ , Ç ₁₂ , Ç ₂₁ , Ç ₂₂ , Ç ₂₃ , Ç ₂₆ , Ç ₂₇ , Ç ₂₉ , Ç ₃₀	9
Fiziksel Koşullar	Ç ₅ , Ç ₁₄ , Ç ₁₅ , Ç ₂₀ , Ç ₂₁ , Ç ₂₆ , Ç ₂₈	7

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunlukla program ve materyallere dair yani ders içeriklerini ilgilendiren konulardaki sorunları dile getirdiği görülmüştür. Çalışmaların bir kısmının özellikle program, materyal ve becerileri özelinde hazırlandığı ve öğretimin temelini ders içerikleri oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda bu doğal bir sonuçtur. Nitekim Gün, Akkaya ve Kara (2014, s. 15) öğretmenlerle yapmış oldukları görüşme sonucunda öğretmenlerin sadece ders kitabı kullanımının yeterli olmadığı, ek materyallere ihtiyaç duydukları konusunda birleştiklerini ifade etmişlerdir. Ancak şu da

belirtilmeli ki özellikle PİKTES projesi kapsamında son yıllarda MEB tarafından “Salih Hikâye Serisi”, “Aslı Hikâye Serisi” gibi çeşitli okuma setleri başta olmak üzere farklı türlerde kaynaklar hazırlanmıştır (Detaylı bilgi için bkz. PİKTES). Dolayısıyla günümüz şartlarında materyal eksikliklerinden ziyade çeşitlendirilmesinden söz edilebilir. Ancak esas üzerinde durulması gereken husus öğretmenlerin mevcut kaynakları öğrenci düzeyi ve ihtiyaçlarına uygun nasıl kullanacağına dair gerekli yetkinliğe sahip olup olmamasıdır. Çünkü kaynaklar nasıl olursa olsun iyi bir öğreticinin ellerinde bambaşka bir etki yaratabilir.

Devamında iletişim ve uyum sorunu gelmektedir. Burada çeşitli ilişki durumları söz konusudur. Öğreticiler; birlikte çalışan Suriyeli ve Türk öğretmenler, aynı sınıftaki Türk ve Suriyeli öğrenciler, Türk öğretici ve Suriyeli veli arasındaki iletişim ve uyum sorunlarından söz etmişlerdir. Öğreticiler arasındaki sorunların temelde bakış açısı, kültürel ve akademik arka plandan kaynaklandığı dile getirilmiştir. Türk ve Suriyeli çocukların karma eğitim aldığı sınıflarda ise farklı boyutlarda sorunlar yaşandığı bilgisi yer almaktadır. Öğrenciler arasında gruplaşma ve hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerin birbirlerine karşı saldırgan tutum benimsediklerinden bahsedilmektedir. Ayrıca öğretmenler bazı Türk velilerin bu durumu körüklediğini, çocuklarına Suriyeli öğrencilerle arkadaş olmamaları gerektiği konusunda telkinler verdiklerini dile getirmişlerdir. Bununla beraber Suriyeli öğrencilerin velilerinin ilgisizliğinden de bahsetmişlerdir. Burada öğretmenlerin kapsayıcı eğitim konusunda eğitim almalarının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü sınıf içinde denge sağlanamadığı müddetçe bu sorunlar artarak devam edecektir. “... Demokratik öğrenme ortamının oluşturulması kapsayıcı eğitim ortamının en önemli özelliklerinden biridir ve bu ortamda başkalarına saygılı olma, farklı düşünce ve yaşam biçimlerine duyarlı olma ve farklılaştırılmış öğretim gibi yaklaşımlar ön plandadır (Özdaş, 2019, s. 169’den akt. Moralı, 2020, s. 113).

Ayrıca işleyişle alakalı sorunlar da iletişim sorunları doğurmaktadır. Sınıflardaki tek ölçütün yaş olması öğretmenler tarafından yanlış bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Suriyeli çocukların genelde okul öncesi eğitim almadan ilkökula başlamalarının Türk çocukların yanında zorluk yaşamalarına sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Bu gibi akademik arka plan farklılıklarından dolayı öğrencilere mutlaka öncesinde bir oryantasyon yapılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Görüşülen öğretmenler Türkçe düzeyi yetersiz öğrencilerin aylarca kendileriyle konuşmadıklarından bahsetmektedirler.

Bu sorunların yanında bir diğer rahatsızlık da hizmet içi eğitim hususudur. Bazı öğretmenler eğitimlerin hiç olmamasından, bazıları ise yetersizliğinden yakınmaktadır. Yedi çalışmada da öğretmenlerin alan konusunda eğitim, tecrübe ve materyal eksikliği gibi hususlardan kaynaklı yeterliklerde yaşadıkları sorunlardan bahsedilmiştir. Burada özellikle yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanında daha fazla eğitime ihtiyaç duyduklarını vurgulamışlardır. Hâli hazırda geçmişe dönük alınan pedagojik eğitimlerin

yetersizliği pek çok çalışmada vurgulanmışken hizmet içi eğitimlerin nitelikli bir biçimde artırılması da büyük bir ihtiyaçtır.

Son olarak da fiziksel koşulların eksikliğinden kaynaklanan sorunlar dile getirilmiştir. Sınıfların çok kalabalık olması, teknolojik ekipmanların yetersizliği bu sorunlara örnek olarak verilebilir. Ayrıca sınıflardaki homojenlik de üzerinde durulması gereken bir konudur. Ç₄'te bütün sınıfın Arap öğrencilerden oluşmasından yakın bir öğretici varken, Ç₇'de de tam tersi karma sınıfın yani Türkler ile Suriyelilerin aynı sınıfta olmasından yakın öğreticiler mevcuttur. Çünkü Ç₄ kodlu çalışmada sadece Arapça konuşulan ve Türkçe pratik yapılamayan bir dil öğrenim sınıfı araştırmaya örneklem olmuşken, Ç₇ kodlu çalışmada ise anadili konuşurlarıyla aynı sınıfta öğrenim görmeye çalışan öğrencilerin yaşadığı farklı bir sorundan bahsedilmektedir. Dolayısıyla sınıf homojenliğinin de eğitim kademesine göre farklılık gösterdiğine değinmek gereklidir. Tüm bu etmenler eğitim politikalarında göz önünde bulundurulması gereken önemli meselelerdir. Başar'ın (2020, s. 297) da dikkat çektiği husus uygulamalarda hâlâ hedef kitleye yönelik bir özelleştirmeye gidilemediği ve bütün göçmenlere genel bir yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapıldığıdır.

2.4. Çalışmalarda Veri Toplanan Öğreticilerin Meslekî Arka Planları

Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretim faaliyetleri gösteren pek çok kurum ve bu kurumlarda çalışan ancak birbirinden farklı akademik arka planlara sahip öğretmenler vardır. Bu farklılıkların meta-senteze dâhil edilen çalışmalara ne şekilde yansıdığına dair veriler aşağıda yer almaktadır. İncelenen çalışmaların sadece 16'sında öğretmenlerin meslekî arka planları verilmiştir. Buna ek olarak Ç₃₀'da görüşülen öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam ettikleri bilgisi yer almakta ancak alan bilgisi belirtilmediği için bu tabloya dâhil edilmemiştir.

Tablo 10.

Öğreticilerin Mezun Oldukları Programlar

Mezuniyet	Çalışmalar	Toplam Sayı
Sınıf öğretmenliği	Ç ₁ , Ç ₉ , Ç ₁₃ , Ç ₁₄ , Ç ₁₆ , Ç ₁₉ , Ç ₂₅ , Ç ₂₇	8
Türkçe öğretmenliği	Ç ₁₅ , Ç ₁₇ , Ç ₂₂ , Ç ₂₆	4
Türk dili ve edebiyatı	Ç ₃ , Ç ₄ , Ç ₂₀	3
Diğer	Ç ₂₃	1

Yukarıdaki tablo meta-senteze dâhil edilen çalışmalardaki örneklem gruplarının sayıca en yüksek çoğunluğunu oluşturan verilerden elde edilmiştir. Bu doğrultuda çoğunluğun sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği programlarından mezun olduğu görülmüştür. Çalışmaların çoğunun ilköğretim kademesinde yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin sayıca çok olması doğaldır. Deneyimi yüksek öğretmenlerin olduğu iki çalışmada (Ç₁ ve Ç₂₃) sınıf öğretmenliği yapan ancak mezuniyeti biyoloji gibi başka programlardan olan öğretmenler de yer

almaktadır. Ayrıca birçok çalışmada öğretmenlerin mezun oldukları program verileri yer almamakla birlikte örneklem grubundaki katılımcı sayısının yüksek olduğu çalışmalarda Türkçe öğretmenliğine kıyasla Türk dili ve edebiyatı programı mezunlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu tabloya yansımamış olsa da bu veri özellikle de HEM’lerde öğretim yapan öğretmenlerin yer aldığı çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu programdan mezun öğretmenlerin eğitim fakültesi mezunlarına kıyasla daha çok istihdam sorunu yaşadıkları göz önünde bulundurulduğunda veriler anlam kazanmaktadır. Eğitim fakültesi mezunu olmayan bu öğretmenlerin hizmet içi eğitimler ve pedagojik yeterliklere dair aldıkları ya da almaları gereken eğitimler üzerinde durulması gereken hususlardandır.

Tablo 11.
Öğretmenlerin YDT Eğitimleri

YDT Eğitimi	Çalışmalar	Toplam Sayı
YDT Sertifikası	Ç ₁₄	1
Çoğunluğu daha önce eğitim almamış	Ç ₃ , Ç ₆ , Ç ₁₃ , Ç ₁₄ , Ç ₁₆ , Ç ₂₁	6

Tablo 11’e bakıldığında ise meta-senteze dâhil edilen çalışmalarda öğretmenlere bu alanda daha önce eğitim alıp almadıkları sorulan 6 çalışmanın 6’sında da katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Sadece Ç₁₄’te örnekleme dâhil edilen katılımcıların YDT (yabancı dil olarak Türkçe öğretimi) sertifikası almış olma koşulu bulunmaktadır. Pedagojik formasyon bilgisi bir yana, ana dili öğretimi ve temel eğitim alanlarıyla bile oldukça farklılaşan yabancı/ikinci dil öğretiminin özel alan uzmanlığı gerektirdiği tartışmasız bir gerçektir. Yani Türkçe öğretmenliği programlarında verilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dersinin yeterli gelmediği, sınıf öğretmenliği programlarında da çocuk yaş grubuna ikinci dil öğretimine dair ders verilmediği için eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin bile hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Sertifika programlarının günümüz şartlarında genellikle kısa sürede yoğun bir içerikle gerçekleştirilmesi sebebiyle materyal, ölçme değerlendirme, çok kültürlü ortamlarda sınıf yönetimi gibi pek çok alanda eğitimler eksik kalabilmektedir. Nitelikli bir öğretici eğitimine yeterli önem verilmediği takdirde materyaller, programlar ne kadar başarılı olursa olsun onları uygulayacak nitelikli öğretmenlerden mahrum kalınır ve hedeflenen başarı gerçekleşmez.

Tablo 12.
Öğretmenlerin YDT Tecrübeleri

YDT Deneyimi	Çalışmalar	Toplam Sayı
0-2 yıl	Ç ₂	1
1-2 yıl	Ç ₃ , Ç ₉	2
1-3 yıl	Ç ₆ , Ç ₁₃ , Ç ₂₁	3
2 yıl	Ç ₁₉ , Ç ₂₅ , Ç ₂₆	3

Meta-senteze dâhil edilen çalışmaların çoğunda öğretmenlerin deneyimlerine dair çalışma hayatlarındaki toplam tecrübelerine dair veriler yer almaktadır. Ancak 9 çalışmada özel

olarak YDT deneyimleri de sorulmuş ve hepsinde 0-3 yıl arası olduğu tespit edilmiştir. Tabii bu durumda çalışmaların yayımlanma yıllarının geçmişe dayanıyor olmasının da etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Ancak yine de genel olarak öğreticilerin bu alanda yeni olduklarının söylenmesi yanlış olmayacaktır. Göçmene Türkçe öğretimine dair eğitimleri sınırlı olan öğreticilerin bu alandaki deneyimlerinin de az olması öğretici yeterliği hususunu tartışmalı bir hâle sokmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Alanyazın taramasında Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimiyle ilgili pek çok bilimsel çalışma yapıldığı gözlenmiştir. Bu çalışmalarda genellikle göçmenlere Türkçe öğretimiyle ilgili karşılaşılan sorunlar, materyaller, oryantasyon programları, müfredatlar ve öğretici görüşlerinin konu alındığı görülmüştür. Bu çalışmalarda sıklıkla öğretici görüşlerine başvurulduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmaların bir kısmının meta-sentez, meta-analiz ve betimsel içerik analizi gibi sistematik derlemelerle hazırlandığı görülmüştür. Bu yöntemle hazırlanan çalışmaların çoğu Suriyeli göçmenlerin eğitim alanında karşılaştıkları temel sorunları ele almaktayken (Sarier, 2020; Aytaç, 2021; Kara ve Özenç, 2021) bir kısmında da Türkçe öğretimi özelinde karşılaşılan sorunlar incelenmiştir (Alan, 2021). Bu çalışmalardaki sonuçlar incelendiğinde Kara ve Özenç (2021) ve Alan (2021) tarafından göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik hazırlanmış çalışmaların çoğunda örneklem olarak öğreticilerin seçildiği vurgulanmıştır. Sarier (2020), Aytaç (2021) ve Alan (2021) sorunların ele alındığı çalışmalarda öğreticilerden kaynaklanan sorunlara dikkat çekmişlerdir. Ayrıca Nimer'in (2019, s. 33) hazırladığı raporda göçmen katılımcıların %59'u dil öğrenmede en önemli kriterin öğretici olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmalarda da görüldüğü gibi Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimi konusunda hem öğretici görüşlerine sıklıkla başvurulmuş hem de süreç içerisinde karşılaşılan sorunlarda öğretici yeterlikleri önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla daha önce yapılmış bu çalışmaların ışığında Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretiminde öğretici yeterliğinin incelenmesine ihtiyaç duyulduğu görülerek bu meta-sentez çalışması hazırlanmıştır.

Hazırlanmış olan bu çalışmada meta-senteze dâhil edilmiş olan 30 çalışma bulgular bölümündeki başlıklara göre karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle çalışmalar betimlenmiştir. Çalışmaların 2019 yılına kadar artan bir seyir gösterdiği tespit edilmiştir ve çoğunlukla iki ya da daha fazla yazarlı çalışmalar olarak yayınlanmışlardır. Devamında yöntemlerine göre sınıflandırılmışlardır ve bu aşamada çalışmaların çoğunun nitel desene göre şekillendiği görülmüştür. Araştırmacıların birçoğu öğreticilerle görüşme yapmış ve bu şekilde elde ettiği verileri içerik analizi ve betimsel analiz aracılığıyla sentezleyerek bulgular elde etmiştir.

İkinci aşamada ise çalışmalarda ele alınan konular irdelenmiştir. Burada da çoğunlukla öğreticilerin belirli konular hakkındaki görüşleri ve alanda karşılaştıkları sorunların üzerinde durulduğu gözlenmiştir. Ancak her ne kadar çalışmalarda öğreticiler merkeze alınmış olsa da görüşme formlarında yer alan soruların çoğunun öğrenici ve genel müfredatlara yönelik olması dikkat çekici bir husustur. Öğreticilerin motivasyon, tutum ve alan yeterliği gibi bireysel durumlarını ele alan çalışmaların sayısının nispeten sınırlı kaldığı söylenebilir. Ayrıca görüşme formlarında yer alan öğreticilerin kişisel bilgilerine bakıldığında YDT tecrübesi ve eğitimi, mezun oldukları program gibi aslında öğretici yeterliğine dair önemli ipuçları verebilecek maddelerin ilgili çalışmaların çok azında yer

aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Oysa gerekli eğitimleri alamamış bir öğretici kaynaklardan bağımsız pek çok uygulamayı sezgisel ve deneme-yanılma yoluyla tecrübe etmek durumunda kalmaktadır. Barın, Çangal ve Başar (2017, s. 96) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisans programlarının açılması; bu programlarda öğretmen adaylarının beceri, Türk dili ve kültürü ile pedagojik formasyonun yanında tiyatro, müzik, resim gibi dersleri de almaları ve böylelikle “disiplinler arası olma” ilkesine yönelik planlama yapılması gerekliliklerinin altını çizmişlerdir.

Sonrasında da çalışmalarda öne çıkan sorunlar belirlenmiştir. Burada da öğreticilerin pek çoğunun ders içerikleri, sosyal uyum ve işleyişe dair konularda rahatsızlıkları olduğu görülmüştür. Ablay (2022, s. 139) da göçmen çocukların eğitim hayatına uyumunu incelediği çalışmasında göçmen çocukların güvenlik, barınma gibi temel ihtiyaçlarının sağlanmasının ardından uyum ve eğitim ihtiyaçları konusunda da çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Materyal eksikliği gibi ders içeriklerine yönelik hususlar yabancı dil öğretiminde sıklıkla karşılaşılan sorunlar arasında yer almakla birlikte özellikle sosyal uyum ve işleyiş alanındaki sorunlar göçmenlere Türkçe öğretiminde bilhassa üzerinde durulması gereken bir husustur. Özellikle de bu nedenle göçmenlere Türkçe öğreten öğreticilerin dikkat etmesi gereken ince çizgiler çok daha fazladır. Örneğin mikro saldırganlık gibi hususlara dair öğreticilerin farkındalıkları yüksek olması gereklidir (Detaylı bilgi için bkz. Durmuş, 2019). Sınıf ortamındaki öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretici ve sınıf dışındaki veli-öğretici kimliklerinin dengesini sağlama konusunda öğretici başrolde. Olumsuz şartlar neticesinde göç etmek durumunda kalmış öğrenciler için de daha önce alışkın olmadıkları çok kültürlü sınıf ortamına geçiş yapan Türk öğrenciler için de denge önemli bir unsurdur. “Çocuklara Türkçe öğretiminde sınıf içerisindeki güvenli ve teşvik edici ortam, öğretim sürecinin eğlenceli hale getirilmesi öğreticinin uzmanlık bilgisiyle ortaya çıkacaktır” (Dündar, 2019, s. 277)

Son olarak da öğreticilerin meslekî arka planları ele alınmıştır. Öğreticilerin mezun oldukları programlar, YDT eğitimlerinin olup olmadığı ve tecrübelerinin ne kadar olduğu karşılaştırılmıştır. Ancak bu veriler sınırlı sayıda çalışmada açıkça verildiği için karşılaştırma da sınırlı kalmıştır. Ulaşılan veriler doğrultusunda öğreticilerin çoğunun sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği programlarından mezun olduğu ancak kayda değer sayıda Türk dili ve edebiyatı programlarından da mezunların olduğu görülmüştür. Bu alanda yaşanan istihdam sıkıntıları göz önünde bulundurulduğunda HEM gibi birimlerde doğal karşılanabilecek bir durumdur. Fakat eğitim fakültesi mezunu olmayan öğreticilerin pedagojik eğitime ve özellikle de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine dair eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Zaten bu kısımda YDT eğitimlerine bakıldığında çoğu öğreticinin bu eğitimi almadığını ve bu alandaki tecrübelerinin de çok yeni olduğu görülmektedir. Ayrıca meta-senteze dâhil edilen çalışmalarda öğreticilere yaşadıkları sorunlar sıkça sorulmuş ancak sadece 6 çalışmada (Ç5, Ç7, Ç9, Ç10, Ç24, Ç25) öğreticilere bu sorunlara dair önerileri de sorulmuştur. Bu öneriler önemlidir çünkü doğrudan sahada çalışan öğreticilerin gözlemleri sorunların çözümünde kurumlara ve araştırmacılara yol gösterecektir.

Tüm bu bulgular ışığında çalışmanın başında ifade edilen araştırma soruları yeniden gözden geçirilmiştir. Öğreticilerin göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik görüşlerinin mutlaka hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gereken özel bir alan olduğu tespit edilmiştir. Lisans programlarında alınan derslerin ikinci dil öğretimi için yetersizliği söz konusudur. Bu bağlamda çalışmaların çoğunda öğreticilerin öz değerlendirme

anlamında farkındalıklarının da yüksek olduğu söylenebilir. Elbette bazı çalışmalarda alana uzak kalmış öğretici beyanları da mevcuttur ki bu da yine hizmet içi eğitimlerin sorgulanmasına neden olmaktadır. İncelenen araştırmaların bir kısmında görüşmelerde mezun olunan lisans programına göre öğretmenler kendilerini değerlendirmişlerdir. Burada da Türkçe ve sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin materyal hazırlama vb. hususlarda kendini daha yeterli hissettiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin meslekî arka planları süreci doğrudan etkilemektedir. İncelenen çalışmalar sonucunda Suriyeli göçmenlere Türkçe öğreten öğretici görüşlerinin bilimsel çalışmalarda ciddi bir karşılığı olduğu görülmüştür. Tüm bu tespitlerden hareketle öğretmenlerin süreç içerisindeki yapılı rolünü üstlendiği kanaatine varılmıştır.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Bunlardan ilki yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanına öğretmen yetiştiren programların ders içeriklerinde değişikliğe gidilmesidir. Bu alanda ders verilen tek lisans programı Türkçe öğretmenliğidir ancak bu programdaki dersler de hem nitelik hem nicelik anlamında sınırlı kalmaktadır. Özellikle göçmenlere yönelik ikinci dil öğretimi ve iki dillilik gibi dersler sınıf öğretmenliği lisans programlarına da eklenmelidir. Çünkü Türkiye'nin uzun yıllardır göç aldığı ve almaya da devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda bu eğitimlerin sistemli hâle gelebilmesi için hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarının da bu planlamaya göre düzenlenmesi gerekmektedir. Türk dili ve edebiyatı lisans programında okuyan öğretmenlere pedagojik formasyon eğitimlerini tamamlamalarının ardından yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerini seçmeli ders olarak alma hakkı tanınmalıdır.

Bununla beraber hizmet öncesi dönemde eğitim fakültelerinde zorunlu olarak yapılan staj programlarına öğrencilerin ilgisi dâhilinde Yunus Emre Enstitüsü ve üniversitelerin Türkçe öğretim merkezleri gibi kurumlarda staj seçeneği tanınmalıdır. Bir dönem boyunca düzenli ders gözlemi yapmalarının hiç gözlem yapmadan kendilerini sınıfta bulmalarındansa etkili bir fark yaratacağı düşünülmektedir.

Üniversitelerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisansüstü programları göçmenlere yönelik Türkçe öğretimi de kapsayan ikinci dil edinimi, iki dillilik, göçmen öğrenci psikolojisi gibi derslerle zenginleştirilerek bu programların olduğu üniversitelerde standartlaşma sağlanmalı.

Pek çok üniversitede verilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifikalarının niteliği artırılmalı. Programlarda hâli hazırda yer alan dört beceri, dilbilgisi, sözcük öğretimi gibi derslerin yanında göçmenlere yönelik derslerin de eklenmesi bu noktada sınıf öğretmenliği ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alan uzmanlarının ortaklaşa bir içerik hazırlamaları önerilmektedir.

Üniversitelerin Türkçe öğretim merkezlerinde açılacak kadrolara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde lisansüstü eğitim almış olma zorunluluğu getirilerek bu alana yönelen akademisyen adaylarının önü açılmalı, bu alanda almış oldukları eğitimin hakkı verilmeli ki gelecek nesillere de vesile olsun. Aynı durum hâli hazırda MEB'de göçmenlere Türkçe öğretip bu alanda lisansüstü eğitim almış olan öğretmenler için de geçerlidir. Onların da emekleri desteklenmeli, diğer öğretmenler için motivasyon kaynağı olmalıdır.

Suriyeli göçmenlere Türkçe öğreten öğretmenler için hizmet içi eğitimler çeşitlendirilerek yaygınlaştırılmalı. Yeni mezun olacak öğretmen adaylarının eğitimi ne kadar önemliyse hâlen bu alanda çalışmaya devam eden öğretmenlerin de yeterliklerinin artırılması bir o kadar önemlidir.

Ve son olarak Suriyeli göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik akademik çalışmaların nitelikli biçimde artırılması tavsiye edilmektedir. Özellikle de karşılaşılan sorunların çözümünde öğretici yeterliklerinin geliştirilmesine yönelik araştırmalar yapılmasının önemli rolü olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ablay, M. V. (2022). Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Hayatına Uyumu: Osmaniye Örneği. *Mecmua*, 13, 132-141.
- Alan, Y. (2021). İlgili Çalışmalardan Hareketle Suriyelilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 119-146.
- *¹Aydoğdu, Z., Aydoğdu, Y. ve Asmaz, A. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Üzerine Bir Durum Tespiti: Suriyeli Ortaokul Öğrencilerine Türkçe Öğreten Öğretmenler Örneği. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 2(2), 152-164.
- Aytaç, T. (2021). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunlarına Bir Bakış: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 173-193.
- Barın, E., Çangal, Ö. ve Başar, U. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Görev Yapacak Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Öneri. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 81-98.
- Başar, U. (2020). Göçmenler İçin İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Politikası. Başar, U. ve Tüfekçioğlu, B. (Ed.) *Göçmenlere Türkçe öğretimi* içinde (ss.293-316). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başar, U. (2021). Göçmenlere Türkçe öğretiminde öğretici yeterlikleri üzerine. Temizyürek, F. ve Barın, E. (Ed.), *Uluslararası A. Halûk Dursun Türk Kültürü Sempozyumu*, (ss. 281-295). Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları Derneği.
- *Beyhan, D. ve Epçaçan, C. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Dil Öğreticilerinin Dil Öğretirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Turkish Studies*, 13(19), 285-306.
- *Biçer, N. ve Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretmek için Kullanılan Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- *Boylu, E. ve Işık, P. (2019). Suriyeli Mülteci Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretenlerin Yaşadıkları Durumlara İlişkin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 895-936.
- *Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 21-31.

¹ Meta-senteze dâhil edilen çalışmalar * işareti ile belirtilmiştir.

- *Bulut, S., Kanat Soysal, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğretmeni Olmak: Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Creswell, J. W. (1994). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (3. bs.). Demir, S. B. (Çev.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık. (2017).
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis [İçerik analizi parametreleri]. *Education and Science*, 39(174), 33-38.
- Çelik, M. E. (2020). Göçmenlere Dil Öğretimine İlişkin Temel Kavramlar. Başar, U. ve Tüfekçioğlu, B. (Ed.) *Göçmenlere Türkçe öğretimi* içinde (ss.1-28). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, T. (2022). Türkçe Öğretiminde Öğretmen/Öğretici Yetiştirme. Çangal, Ö. ve Başar, U. (Ed.) *Yabancılar Türkçe öğretimi: Dr. Erol Barın'a armağan* içinde. (ss. 323-334). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, T. (2022). İki Dillilere Türkçe Öğretmenlerin Eğitimi ve Öz Yeterlik Algıları: Piktes Projesi Örneği. Başar, U. (Ed.) *İki dillilere Türkçe öğretimi* içinde (ss. 373-398). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demirci, M. ve Bulut, A. (2020). Suriyeliler Üzerine Yapılan İlk Dönem Dil Öğretimi Çalışmalarındaki (2011-2017) Suriyeli Tanımları Hakkında Bir Değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 108, 11-34.
- Durmuş, M. (2019). *Dil öğretiminde öğretici yeterlilikleri ve pedagojik muhakeme becerisi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Durmuş, M. (2019). Kültürlerin Temas Alanı Olarak Dil Öğretimi Süreçleri ve Mikro Saldırganlıklar. *Milli Folklor*, 16(122), 50-63.
- Dündar, S. A. (2019). Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. Boylu, E. ve İltar, L. (Ed.) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Politika, program, yöntem ve öğretim* içinde (ss.267-290). Ankara: Pegem Akademi.
- *Er, O., Bozkırlı, K. Ç. ve Biçer, N. (2018). Suriyelilere Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Dinleme Becerisine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(3), 188-203.
- *Erdem, M. D. (2016). Instructors' Opinions about the Education on Turkish Speaking Abilities of Syrian Students. *The Anthropologist*, 24(2), 541-550.
- *Eyüp, B., Arslan, N. ve Cevher, T. Y. (2017). Mültecilere "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Uyum Kursu"na Katılan Öğreticilerin Kurs Hakkındaki Görüşleri ve Hazır Bulunmuşluk Durumları. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 5(4), 174-200.
- *Gözübüyük Tamer, M. (2020). Mülteci ve Sığınmacı Yetişkinlere Sunulan Türkçe Dil Öğretiminin Halk Eğitim Merkezi Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi (Trabzon Örneği). *Karadeniz Araştırmaları*, 17(65), 97-115.
- *Gültutan, S. (2019). *Türkiye'de İlkokulda Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Yazma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.

- *Gültutan, S. ve Kan, M. O. (2019). Türkiye’de İlkokulda Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Yazma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 7(2), 71-86.
- *Gün, M. (2015). The Opinions of the Instructors about the Listening Skills of Syrian Students Learning Turkish. *International J. Soc. Sci. & Education*, 5(4), 559-569.
- *Gün, M. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretimi Veren Öğretim Elemanlarının Adıyaman İli Çadır Kent Bölgesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Mültecilere Türk Kültürü Aktarımına İlişkin Görüşleri. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, 1(5), 119-138.
- Gün, M., Akkaya, A. ve Kara, Ö. T. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9(6), 1-16.
- *Gün, M. ve Ağırman, F. (2018). Öğretim Elemanlarının Türkçe Öğrenen Suriyeli Arap Öğrencilere Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Görüşleri. *Çukurova Araştırmaları*, 4(2), 252-267.
- Himoğlu, N. M. (2022). *Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları üzerine yapılan incelemelere yönelik bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- İltar, L. ve DüNDAR, S. A. (2018). Suriyeli Öğrencilere Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Öğretim Setleri Hakkında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme Çalışması. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 523-539.
- İnal, E. (2021). Yabancı/İkinci Dil Öğretiminde Öğretici Motivasyonunun Boyutları. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 83-98.
- İnce, B. ve Phutkaradze, M. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Bir Hedef Kitle: Düzensiz Göçmenler. *Turkophone*, 5(1), 24-40.
- Kanat, A. (2022). Uyum Sınıflarında Türkçe Öğretimi Üzerine Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *PEARSON JOURNAL*, 7(18), 74-90.
- Kansızoğlu, N. (2022). *Kelime öğretimine yönelik lisansüstü tezlerin incelenmesi: bir meta-analiz ve meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Kara, M. ve Özenç, M. (2021). Suriyeli Göçmen Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara Odaklanan Araştırmaların Eğilimleri: Betimsel İçerik Analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 249-279.
- *Karaaslan, T. (2019). *Suriyeli Öğrenciler için Atanan Türkçe Öğretmenlerinin Akademik Öz Yeterlikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- KarbuZ, A. (2023). *Dinleme eğitimi araştırmalarına genel bakış: bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- *Kayman, F. ve Elkatmış, V. (2021). Göçmen Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde

- Türkçe Derslerinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 85-99.
- *Koçoğlu, A. ve Yanpar Yelken, T. (2018). Suriyeli Öğrencilere Türkçe Dil Becerileri Kazandırma Sürecinde İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları ile İlgili Öğretmen Görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 131-160.
- Koyuncu, İ. (2022). *İkinci/yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında kültür konusuna yönelik araştırmalar: bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2019). Göçmenlere Dil Eğitimi Almanya Türkiye Örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(1), 112-125.
- Krippendorff, K. (2011). Agreement and Information in the Reliability of Coding. *University of Pennsylvania Scholarly Commons Departmental Papers Communication Methods and Measures*, 5(2), 93-112.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 21-46.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.
- Moralı, G. (2020). Kapsayıcı Eğitim Çerçevesinde Göçmen Öğrencilere Farklılaştırılmış Türkçe Öğretiminin Sınıfa Yansımaları. Başar, U. ve Tüfekçioğlu, B. (Ed.) *Göçmenlere Türkçe öğretimi* içinde. (ss. 105-131). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nimer, M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Türkçe Dil Eğitimi Deneyimleri ve Kurumsal Yapılar*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi.
- Oyar, İ. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunlara yönelik bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- PİKTES (2022). Web: <https://piktes.gov.tr/cms/Home/DersKitapları> adresinden 1 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- *Pilancı, H., Çalışır Zenci, S. ve diğerleri. (2020). HEM'lerde Suriyelilere Türkçe Öğreten Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Pilancı, H., Saltık, O. ve Sözer, B. (2019). Türkiye'de görev yapan öğretmenlerin "anadili, ikinci dil, ikidillilik ve yabancı dil" tanımları. Güleç, İ. ve Haznedar, B. (Ed.), *II. Uluslararası Avrupalı Türkler ve İkidillilik Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 155-174). Türkiye Maarif Vakfı.
- Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-Sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi ENAD*, 4(2), 52-64.
- Sarıer, E. (2020). Türkiye'de Mülteci Öğrencilerin Eğitimi Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.

- Solak, E. ve Çelik, S. (2018). Türkiye’de Eğitim Gören Mülteci Öğrencilerin Dilsel Sorunlarının İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57), 425-432.
- Sözer, Y. (2015). *Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenmeler: bir meta-sentez çalışması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Şahin, F. ve Boylu, E. (2020). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilere İlk Okuma Yazma Öğretimine İlişkin Öğretmen Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 343-359.
- Şahin, F. ve Şener, Ö. (2019). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Süreçlerindeki Dil ve İletişim Sorunları: İstanbul Fatih Örneği. *ASEAD*, 6(9), 66-85.
- Şahin, K., Moralı, G. ve Göçer, A. (2021). Mülteci Çocukların Türkçe Öğrenme Durumları Üzerine Ailelerinin Görüşleri. *Milli Eğitim*, 50(1), 95-122.
- *Şengül, M. (2015). The Opinions of Instructors Teaching Turkish to Foreigners about the Writing Skills of Syrian Students. *Journal of Education and Training Studies*, 3(5), 177-186.
- *Tanrıku, F. (2019). Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programına Katılan Öğretmenlerin Mültecilere Yönelik Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 380-393.
- *Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2016). Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretiminde Sınıf Öğretmenlerinin Uygulamaları. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 130-138.
- Temiz, D. N. (2021). göçmen ve mülteci öğrencilere Türkçe öğretiminde okulda yapılan oryantasyon çalışmalarının rolü. Boylu, E. (Ed.), *II. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu Bildirileri Kitabı* (ss. 151-172). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Tiryaki, E. N. (2022). İki Dillilere Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanan Öğretim Programları ve Sınıf İçi Uygulamalar. Başar, U. (Ed.) *İki dillilere Türkçe öğretimi* içinde. (ss. 245- 264). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- *Tiryaki, E. N. ve Oğraş, İ. (2020). Türkçe Dersinin Suriyeli Öğrencilere Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1581-1601.
- *Türker, M. S. ve Göçmenler, H. (2020). Suriyeli Öğrencilere Türkçenin İkinci/Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaşanan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies- Education*, 15(6), 4549-4568.
- *Türker, M. S. ve Göçmenler, H. (2021). Mülteci Öğrencilere Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Motivasyonlarının İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 396-406.
- *Saltık, O. ve Pilancı, H. (2020). HEM’lerde Suriyelilere Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 315-323.

- *Şen, F. ve Solak, E. (2019). Öğretici Görüşlerine Göre Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi: Kayseri İli Örneği. *International Journal of Language Academy*, 7(4), 349-360.
- Ucuzsatar, N. (2021). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi bağlamında Türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. Boylu, E. (Ed.), *II. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu Bildirileri Kitabı* (ss. 373-396). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- *Uğurlugelen, Z. (2019). *Suriyeli çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğreten "öğreticilerin" öz yeterlik algılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Ulaş, S. (2020). *Türk dili ve edebiyatı eğitimiyle ilgili çalışmaların analizi: bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Uyan, A. (2019). *Türkiye'de ve uluslararası düzeyde yerel Almanca ders kitabı araştırmaları: Bir meta-sentez çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: % 100
Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacıların herhangi bir fikir çatışması yoktur.
Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.
Etik Kurul Onayı: Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Extended Abstract

After the civil war in Syria in 2011, a great wave of migration toward Turkey started. Since then, various policies have been implemented to solve the needs of immigrants. One of these needs is the need for education. Education is a fundamental right for both children and adults. It is also an important issue for immigrants to adapt to the country.

Immigrants have been supported to receive education by government institutions, private institutions, and civil society organizations, especially the Ministry of National Education. Many studies have been done on this subject. It has been observed that the relevant studies carried out in this process also contribute to scientific publications. When these scientific studies were examined, it was determined that the main problem was in teaching Turkish as a second language. Language is the basis of communication and is very important for the social integration of immigrants. Language teaching, especially for children, will build their education and future.

In these scientific studies, teachers were mostly preferred as the participants. The teachers were asked about their views on teaching Turkish to Syrian immigrants. However, situations related to the teachers themselves were rarely taken into account in these interviews. However, there is no undergraduate program for teaching Turkish as a foreign/second language. Therefore, the instructors are people from different

disciplines. Generally, teachers who graduated from Turkish teaching, primary school teaching, and Turkish language and literature departments give foreign/second language teaching. For this reason, it is thought that examining the professional backgrounds of the instructors will give an idea about their instructive competencies.

Based on this problem, it aims to determine the role of the instructors teaching Turkish to Syrian immigrants in the process. Accordingly, answers to the following research questions were sought:

- What are the opinions of the teachers on teaching Turkish to immigrants?
- What is the role of the trainers in the process?
- How does the professional background of the trainers affect the process?
- What is the awareness of the teachers about teaching Turkish to immigrants?
- What is the equivalent of teacher views in scientific studies?

For this, the meta-synthesis method was preferred. The meta-synthesis method provides the opportunity to compare certain studies in different categories. This study determined the studies in which the instructors were examined by literature review. Then, the criteria for inclusion in the meta-synthesis were determined, and accordingly, 30 studies that meet these criteria were selected. Firstly, the descriptive features of the studies were determined. It has been determined that the number of studies increased until 2019 and then started to decrease. It could be the effect of the pandemic. In addition, it was observed that most of the studies were written by multiple authors. In most studies, qualitative design, phenomenology, and case study methods were preferred. Interview forms were preferred for the data collection method. Content analysis and descriptive analysis were preferred for the data analysis method.

In the second stage, the contents of the studies included in the meta-synthesis were compared. The subjects of the studies, the problems experienced by the teachers, and their professional backgrounds were examined. In the studies, mostly the teachers' opinions on subjects such as skills, grammar, and vocabulary teaching were preferred. Instructors mostly stated that they had problems with the course content. It was observed that the instructors mostly graduated from Turkish and primary school teaching programs and that most of them did not receive sufficient foreign language/second language teaching education. In addition, their foreign/second language teaching experience is limited.

In this study, it was seen that the instructors needed in-service training. According to the instructors, undergraduate courses are insufficient for foreign/second language teaching. Instructors have high awareness in terms of self-evaluation. It has been observed that newly graduated instructors are more open to improvement in this regard. In addition, the professional confidence of the instructors who graduated from Turkish and primary school teaching is higher.

According to these results, the renewal of the curriculum in undergraduate departments; granting students the right to an internship at Turkish teaching centers of universities and institutions such as Yunus Emre Institute; dissemination of courses for teaching a second language in graduate programs of teaching Turkish as a foreign language; increasing the quality of certificate programs in teaching Turkish as a foreign language; supporting expert academicians and teachers working in the ministry of education, who

have received training in teaching Turkish as a foreign language; It is recommended to increase in-service training and conduct more scientific research on the competence of instructors.